

	<p>СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ”</p> <p>Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) Спеціальність: 081 «Право» Рік навчання: <u>3-й</u>, семестр <u>5-й</u> Кількість кредитів ECTS: <u>4 кредити</u> Назва кафедри: <u>Менеджменту та права</u> Мова викладання: <u>українська</u></p>
Лектор курсу	д. ю. н., доц. Дем’янчук Юрій Вікторович
Контактна інформація лектора (e-mail)	Demyanchuk@vsau.vin.ua

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» є обов’язковою компонентою ОПП.

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 22 год.; практичні заняття – 22 год., самостійна робота – 76 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, семінарські заняття, консультації. Підсумковий контроль – залік.

ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» належить до обов’язкової навчальної дисципліни, освітній компонент циклу професійної та практичної підготовки.

Пререквізити (базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями). Базові знання з дисциплін «Теорія права», «Конституційне право України», «Цивільне право», «Цивільний процес», «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Екологічне право», «Трудове право».

Постреквізити. Базис для опанування студентами навичок у сфері «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Земельне право», «Міжнародне право».

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Призначення навчальної дисципліни

«Юридична відповідальність за екологічні правопорушення»

Призначенням навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» є розвиток у студентської молоді еколого-правового мислення, а також закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань їхньої майбутньої практичної діяльності у сфері захисту прав та законних інтересів суб'єктів екологічних правовідносин, забезпечення правопорядку в екологічній сфері України.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» є поглиблення студентами засвоєних при опануванні нормативних курсів

«Екологічне право», «Земельне право» та інших дисциплін теоретичних і практичних знань щодо різнобічних аспектів юридичної відповідальності за екологічні правопорушення як одного із інститутів екологічного права та законодавства, як засобу дотримання еколого-правових норм і вимог у галузі раціонального, екосистемного та екобалансовного використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища й забезпечення екологічної безпеки як обов'язкового елементу механізму правового регулювання суспільних відносин, а також як способу попередження завдання екологічної шкоди, гарантування охорони і захисту екологічних прав та інтересів суб'єктів еколого-правових відносин. Навчальна дисципліна сприятиме формуванню у студентів вмінь і навичок самостійного вирішення практичних проблем, які виникають у процесі реалізації положень чинного законодавства про попередження, виявлення та кваліфікацію екологічних правопорушень, притягнення винних до юридичної відповідальності з метою забезпечення екологічного правопорядку.

Завдання вивчення дисципліни

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» є:

1) формування у студентів належного рівня знань стосовно настання юридичної відповідальності за екологічним законодавством України та ЄС, що відбувається у двох формах – позитивній (перспективній) і негативній (ретроспективній);

2) опанування студентами необхідних теоретичних положень щодо видів юридичної відповідальності в екологічному праві, особливостей правового регулювання адміністративної, кримінальної, цивільно-правової (майнової) і дисциплінарної відповідальності за порушення екологічного законодавства, а також особливостей розгляду й вирішення еколого-правових спорів, а також врегулювання земельних й еколого-правових спорів шляхом медіації;

3) засвоєння сутності еколого-правових категорій, як-от: «деліктна відповідальність», «екологічне правопорушення», «позитивна відповідальність в екологічному праві», «еколого-правовий спір», «негативна (ретроспективна) юридична відповідальність за екологічні правопорушення», «екологічна шкода» та ін.;

4) формування розуміння конкретного змісту норм екологічного права;

5) поглиблення засвоєних знань щодо підстав виникнення, зміни і припинення правовідносин юридичної відповідальності, її об'єктивних і суб'єктивних ознак, змісту, особливостей притягнення винних в екологічних правопорушеннях осіб до різних видів юридичної відповідальності й обчислення екологічної шкоди;

6) вдосконалення за допомогою засобів юридичної відповідальності за екологічні правопорушення механізму забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання, охорони й відтворення природних ресурсів і комплексів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення реалізації громадянами України своїх суб'єктивних екологічних прав, захисту інтересів юридичних осіб, територіальних громад і держави, забезпечення законності й екологічного правопорядку.

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральними, загальними та фаховими компетентностями, зокрема:

Інтегральні компетентності (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі юридичної діяльності чи у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Навички використання інформаційних комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

СК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК 14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздальгідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин за визначеними джерелами.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назви атестацій і тем	Кількість годин					
		денна форма			заочна форма		
		у тому числі			у тому числі		
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Тема 1. Поняття та особливості юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства	2	2	5			
2	Тема 2. Поняття екологічного правопорушення.	2	2	10			
3	Тема 3: Адміністративна відповідальність за порушення екологічного законодавства	2	2	5			
4	Тема 4: Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності за порушення екологічного законодавства	2	2	10			
5	Тема 5: Кримінальна відповідальність за порушення екологічного законодавства.	2	2	5			
6	Тема 6: Дисциплінарна та матеріальна відповідальність за екологічні правопорушення	2	2	5			
7	Тема 7. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в сфері господарської діяльності при поводженні з відходами.	2	2	10			
8	Тема 8. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в енергетичному секторі	2	2	10			

	економіки						
9	Тема 9. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в агропромисловому комплексі.	2	2	5			
10	Тема 10. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в сфері містобудівної діяльності.	2	2	5			
11	Тема 11. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в у сфері військової та оборонної діяльності.	2		6			
Разом годин		22	22	76			

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота студента організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання та виконання індивідуального творчого завдання (гугл-презентації).

Самостійна робота здобувача є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виносяться на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

№	Вид самостійної роботи	Години	Терміни виконання	Форма та метод контролю
1	Підготовка до лекційних та практичних занять	30	щотижнево	Усне та письмове опитування, тестовий контроль, обговорення проблемних питань, вирішення ситуаційних задач
2	Підготовка самостійних питань з тематики дисципліни	20	щотижнево	Усне та письмове опитування, обговорення проблемних питань
3	Індивідуальні творчі завдання	16	1 раз	Захист індивідуального завдання, обговорення, виступ з презентацією
4	Підготовка до контрольних робіт та тестування	10	2 рази	Усне та письмове опитування, тестування у системі СОКРАТ, Moodle
Разом		76		

Список основної та додаткової літератури

Основна література

1. Анісімова Г. В. Теоретичні засади розвитку екологічного законодавства в контексті природно-правової доктрини : монографія. Харків : Право, 2019. 672 с.
2. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природо-ресурсних відносин в Україні: колективна монографія / за ред. Т.Є. Харитонова, І. І. Каракаш.. Одеса : Видав. дім «Гельветика», 2018. 722 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 14 : Екологічне право / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2018. 776 с.
4. Екологічне право : підручник / [А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, А. К. Соколова та ін.] ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2019. 552 с.

5. Панфілова Д. А. Екологічне законодавство в контексті міжнародно-правових зобов'язань України: проблеми реформування : дис... канд. юрид. наук. Харків: 2017, 241 с.

Додаткова

1. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум; за заг. ред. О.В. Сердюка, І.В. Яковюка. Харків : Право, 2017. 374 с.

2. Реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні : моногр. / Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага. Ужгород, 2019. 208 с.

3. Гетьман А. П. Доктрина екологічного права та законодавства України : монографія. Харків : ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.

4. Федчишин Д. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Д. В. Федчишин. Запоріжжя: ВД «Гельветика», 2020. 418 с.

5. Курман Т. В. Правові засади використання біотехнологій в умовах сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 7. С. 97–102.

Інформаційні ресурси

1. Курс лекцій з дисципліни (внутрішній сайт ВНАУ)
2. Тестові завдання (внутрішній сайт ВНАУ)
3. Методичні розробки (внутрішній сайт ВНАУ)
4. Верховна Рада України.URL: [www. http ://zakon rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
5. Верховний Суд.URL: www.scourt.gov.ua
6. Кабінет Міністрів України URL: www.kmu.gov.ua
7. Конституційний Суд України URL :www.ccu.gov.ua
8. Офіційне представництво Президента України URL: www.president.gov.ua

Контроль і оцінка результатів навчання

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів: поточний контроль – загальна відповідність заявленим компетентностям за результатами лекційних, практичних занять та самостійної роботи – 50 балів (усний контроль: опитування, бесіди, доповіді, повідомлення на задану тему та ін., індивідуальні завдання, розв’язування ситуаційних вправ та ін.); рубіжний контроль (колоквіум у формі тестування) – 10 балів; за показниками наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності – 10 балів, підсумковий контроль, (залік у тестовій формі) – 30 балів. Разом: 100 балів.

Якщо здобувач протягом семестру за підсумками поточного та рубіжного контролів набрав (отримав) менше половини максимальної оцінки з навчальної дисципліни (менше 35 балів), то він до іспиту не допускається. Крім того, обов’язковим при мінімальній кількості балів за підсумками поточного та рубіжного контролів є виконання студентом додаткового завдання з метою добору балів для допущення до підсумкового контролю.

	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	5
2	Участь у роботі на практичних заняттях	15
3	Виконання самостійної роботи	10
	Всього за атестацію 1	30
Атестація 2		
6	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	5
7	Участь у роботі на практичних заняттях	15
8	Виконання самостійної роботи	10
	Всього за атестацію 2	30
	Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання презентації за заданою проблемною тематикою, виконання макетів, виступ на наукових конференціях)	10
	Підсумкове тестування (залік)	30
	Разом	100
	Вид навчальної діяльності	Бали

Шкала оцінки знань здобувача

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	
60-65	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Участь у дискусіях на лекційних та практичних заняттях, виконання контрольних робіт, індивідуальні та групові творчі завдання, тестування	Критерії оцінювання
90-100%	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
73-89%	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
55-72%	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
35-54%	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
15-34%	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0-15%	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.